Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δέκατο τμήμα)

της 30ής Μαρτίου 2023*

«Προδικαστική παραπομπή – Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Μέτρα σχετικά με το κληρονομικό δίκαιο – Κανονισμός (ΕΕ) 650/2012 – Άρθρο 13 – Δήλωση αποποίησης κληρονομίας στην οποία προβαίνει κληρονόμος ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του – Μεταγενέστερη καταχώριση, κατόπιν αιτήσεως άλλου κληρονόμου, της δήλωσης αυτής στο μητρώο άλλου κράτους μέλους»

Στην υπόθεση C-651/21,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Sofiyski rayonen sad (πρωτοδικείο Σόφιας, Βουλγαρία) με απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2021, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο αυθημερόν, στο πλαίσιο της διαδικασίας που κινήθηκε από τον

M. Ya. M.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δέκατο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. Ilešič (εισηγητή), προεδρεύοντα του τμήματος, I. Jarukaitis και Z. Csehi, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλε:

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους W. Wils και I. Zaloguin,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Νοεμβρίου 2022,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η βουλγαρική.

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 13 του κανονισμού (ΕΕ) 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου (ΕΕ 2012, L 201, σ. 107).

2 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας την οποία κίνησε ο M. Ya. M., υπό την ιδιότητα του κληρονόμου, με αντικείμενο αίτηση προκειμένου η δήλωση αποποίησης κληρονομίας, στην οποία είχε προβεί άλλος κληρονόμος ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του, να καταχωρισθεί στο μητρώο άλλου κράτους μέλους.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 7, 23, 32 και 67 του κανονισμού 650/2012 έχουν ως εξής:

«(7) Θα πρέπει να διευκολυνθεί η ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς μέσω της εξάλειψης των εμποδίων για την ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών, οι οποίοι αντιμετωπίζουν σήμερα δυσκολίες στην προσπάθειά τους να ασκήσουν τα δικαιώματά τους στο πλαίσιο μιας κληρονομικής διαδοχής που έχει διασυνοριακές επιπτώσεις. Στον ευρωπαϊκό χώρο δικαιοσύνης, οι πολίτες θα πρέπει να μπορούν να οργανώσουν εκ των προτέρων την κληρονομική τους διαδοχή. Θα πρέπει να κατοχυρώνονται με αποτελεσματικότητα τα δικαιώματα των κληρονόμων και των κληροδόχων, των άλλων οικείων προσώπων που σχετίζονται με τον θανόντα, καθώς και των κληρονομικών δανειστών.

[…]

(23) Λαμβανομένης υπόψη της αυξανόμενης κινητικότητας των πολιτών και προκειμένου να διασφαλιστεί η ορθή απονομή της δικαιοσύνης στην [Ευρωπαϊκή] Ένωση και η ύπαρξη ουσιαστικού συνδετικού στοιχείου μεταξύ της εκάστοτε κληρονομικής διαδοχής και του κράτους μέλους όπου ασκείται η διεθνής δικαιοδοσία, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να ορίζει ως γενικό συνδετικό παράγοντα για τον προσδιορισμό τόσο της διεθνούς δικαιοδοσίας όσο και του εφαρμοστέου δικαίου τη συνήθη διαμονή του κληρονομουμένου κατά το χρόνο του θανάτου. […]

[…]

(32) Για λόγους διευκόλυνσης των κληρονόμων και κληροδόχων που έχουν τη συνήθη διαμονή τους σε άλλο κράτος μέλος από εκείνο στο οποίο εξετάζεται ή πρόκειται να εξεταστεί η κληρονομική διαδοχή, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να επιτρέπει σε οποιονδήποτε έχει δικαίωμα δυνάμει του εφαρμοστέου στην κληρονομική διαδοχή δικαίου να προβαίνει σε δήλωση περί αποδοχής ή αποποίησης της κληρονομιάς ή κληροδοσίας ή νόμιμης μοίρας ή περί του περιορισμού της ευθύνης του για τα χρέη της κληρονομίας, να προβαίνει σε τέτοιες δηλώσεις με τον τύπο που προβλέπει εν προκειμένω το δίκαιο του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του ενώπιον των δικαστηρίων του εν λόγω κράτους μέλους. Αυτό δεν θα πρέπει να εμποδίζει τη δυνατότητα να γίνονται οι δηλώσεις αυτές ενώπιον άλλων

αρχών του εν λόγω κράτους μέλους που είναι αρμόδιες να δέχονται δηλώσεις δυνάμει του εθνικού δικαίου. Τα πρόσωπα που επιλέγουν να αξιοποιήσουν τη δυνατότητα να προβούν σε δηλώσεις στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής τους θα πρέπει να ενημερώνουν τα ίδια το δικαστήριο ή την αρχή που επιλαμβάνεται ή θα επιληφθεί της διαδοχής σχετικά με την ύπαρξη αυτών των δηλώσεων, εντός οποιασδήποτε προθεσμίας προβλέπεται από το εφαρμοστέο στην κληρονομική διαδοχή δίκαιο.

[…]

(67) Η γρήγορη, ομαλή και αποτελεσματική διευθέτηση των διαδοχών με διασυνοριακές επιπτώσεις εντός της Ένωσης προϋποθέτει ότι οι κληρονόμοι, οι κληροδόχοι, οι εκτελεστές διαθήκης και οι διαχειριστές της κληρονομιαίας περιουσίας θα πρέπει να μπορούν να αποδείξουν ευχερώς την ιδιότητα ή/και τα δικαιώματα και τις εξουσίες τους σε άλλο κράτος μέλος, π.χ. στο κράτος μέλος στο οποίο υπάρχει κληρονομιαία περιουσία. […]»

4 Το κεφάλαιο II του κανονισμού επιγράφεται «Διεθνής δικαιοδοσία» και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα άρθρα 4 και 13.

5 Το άρθρο 4 του κανονισμού φέρει τον τίτλο «Γενική διεθνής δικαιοδοσία» και προβλέπει τα εξής:

«Τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο ο θανών είχε τη συνήθη διαμονή του κατά το χρόνο του θανάτου έχουν διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσουν την υπόθεση κληρονομικής διαδοχής στο σύνολό της.»

6 Το άρθρο 13 του κανονισμού τιτλοφορείται «Αποδοχή ή αποποίηση κληρονομίας, κληροδοσίας ή νόμιμης μοίρας» και ορίζει τα εξής:

«Εκτός από το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάζει υπόθεση κληρονομικής διαδοχής σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, τα δικαστήρια του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής κάθε προσώπου, το οποίο, δυνάμει του εφαρμοστέου στην κληρονομική διαδοχή δικαίου, δύναται να προβεί ενώπιον δικαστηρίου σε δήλωση αποδοχής ή αποποίησης κληρονομίας ή κληροδοσίας ή νόμιμης μοίρας ή σε δήλωση που αποσκοπεί στον περιορισμό της ευθύνης του οικείου προσώπου όσον αφορά το παθητικό της κληρονομιαίας περιουσίας, έχουν διεθνή δικαιοδοσία για την παραλαβή των δηλώσεων αυτών εφόσον, σύμφωνα με το δίκαιο αυτού του κράτους μέλους, οι δηλώσεις αυτές μπορούν να υποβληθούν ενώπιον δικαστηρίου.»

7 Το κεφάλαιο III του κανονισμού 650/2012 επιγράφεται «Εφαρμοστέο δίκαιο» και περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα άρθρα 21 και 22.

8 Το άρθρο 21 του κανονισμού φέρει τον τίτλο «Γενικός κανόνας» και ορίζει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Με την επιφύλαξη τυχόν αντίθετης διάταξης του παρόντος κανονισμού, για το σύνολο της κληρονομίας είναι εφαρμοστέο το δίκαιο του κράτους στο οποίο ο θανών είχε τη συνήθη διαμονή του κατά τον χρόνο του θανάτου.»

9 Το άρθρο 22 του κανονισμού τιτλοφορείται «Επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου» και προβλέπει στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Ένα πρόσωπο δύναται να επιλέξει ως δίκαιο που θα διέπει το σύνολο της κληρονομικής διαδοχής του το δίκαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια κατά το χρόνο πραγματοποίησης της επιλογής του ή κατά το χρόνο του θανάτου.»

Το βουλγαρικό δίκαιο

10 Ο zakon za nasledstvo (νόμος περί κληρονομιών, DV αριθ. 22, της 29ης Ιανουαρίου 1949), ως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: νόμος περί κληρονομιών), προβλέπει στο άρθρο 48 ότι η κτήση της κληρονομίας επέρχεται με την αποδοχή της και ότι η αποδοχή παράγει αποτελέσματα από τον χρόνο της επαγωγής της κληρονομίας.

11 Κατά το άρθρο 49, παράγραφος 1, του νόμου αυτού, αποδοχή χωρεί με γραπτή δήλωση προς το Rayonen sad (πρωτοδικείο) στην περιφέρεια του οποίου έγινε η επαγωγή της κληρονομίας. Στην περίπτωση αυτή, η αποδοχή καταχωρίζεται σε ειδικό βιβλίο.

12 Το άρθρο 51, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου προβλέπει ότι, μετά από αίτηση οποιουδήποτε ενδιαφερομένου, ο δικαστής του Rayonen sad (πρωτοδικείου) τάσσει σε όποιον έχει κληρονομικό δικαίωμα, αφού τον καλέσει, προθεσμία για την κατάθεση δήλωσης αποδοχής ή αποποίησης της κληρονομίας. Το άρθρο 51, παράγραφος 2, ορίζει ότι, εάν ο κληρονόμος δεν απαντήσει εντός της ταχθείσας προθεσμίας, χάνει το δικαίωμά του να αποδεχθεί την κληρονομία. Βάσει του άρθρου 51, παράγραφος 3, η δήλωση του κληρονόμου καταχωρίζεται στο βιβλίο για το οποίο γίνεται λόγος στο άρθρο 49, παράγραφος 1, του ίδιου νόμου.

13 Κατά το άρθρο 52 του νόμου περί κληρονομιών, η αποποίηση της κληρονομίας γίνεται με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 49, παράγραφος 1, του νόμου αυτού και καταχωρίζεται στο βιβλίο με τον ίδιο τρόπο.

14 Το άρθρο 26, παράγραφος 1, του Grazhdanski protsesualen kodeks (κώδικα πολιτικής δικονομίας, DV αριθ. 59, της 20ής Ιουλίου 2007), ως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης (στο εξής: κώδικας πολιτικής δικονομίας), προβλέπει ότι διάδικοι στην πολιτική δίκη είναι τα πρόσωπα στο όνομα και κατά των οποίων διεξάγεται η διαδικασία. Το άρθρο 26, παράγραφος 2, ορίζει ότι, πλην των περιπτώσεων που προβλέπονται στον νόμο, ουδείς νομιμοποιείται να ασκήσει δικαστικώς, ιδίω ονόματι, δικαιώματα τρίτου.

15 Κατά το άρθρο 531, παράγραφος 1, του κώδικα πολιτικής δικονομίας, στις υποθέσεις εκούσιας δικαιοδοσίας η διαδικασία κινείται με γραπτή αίτηση του ενδιαφερομένου.

16 Κατά το άρθρο 533 του κώδικα αυτού, το δικαστήριο οφείλει να ελέγχει αυτεπαγγέλτως αν πληρούνται οι προϋποθέσεις για την έκδοση της αποφάσεως που έχει ζητηθεί. Μπορεί να διατάξει αυτεπαγγέλτως τη διεξαγωγή αποδείξεων και να λάβει υπόψη πραγματικά περιστατικά τα οποία δεν έχει επικαλεστεί ο αιτών.

17 Ο pravilnik za administratsiata v sadilishtata (οργανισμός των δικαστηρίων, DV αριθ. 68, της 22 Αυγούστου 2017), ως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της διαφοράς της κύριας δίκης, προβλέπει στο άρθρο 39 παράγραφος 1, σημείο 11, τα εξής:

«Στη γραμματεία του δικαστηρίου τηρούνται, σε ηλεκτρονική ή/και σε έντυπη μορφή, τα ακόλουθα βιβλία:

[…]

11. βιβλίο για τις αποδοχές και αποποιήσεις κληρονομίας.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

18 Ο αιτών της κύριας δίκης, M. Ya. M., Βούλγαρος υπήκοος, ισχυρίζεται ότι είναι κληρονόμος της γιαγιάς του, M. T. G., υπηκόου Βουλγαρίας, η οποία απεβίωσε στην Ελλάδα στις 29 Μαρτίου 2019.

19 Ο αιτών της κύριας δίκης ζήτησε από το αιτούν δικαστήριο, το Sofiyski rayonen sad (πρωτοδικείο Σόφιας, Βουλγαρία), την καταχώριση της δήλωσης αποποίησης κληρονομίας στην οποία είχε προβεί άλλος κληρονόμος, και συγκεκριμένα ο σύζυγος της θανούσας. Προσκόμισε δε πιστοποιητικό εγγυτέρων συγγενών εκδοθέν από τις βουλγαρικές αρχές, από το οποίο προέκυπτε ότι η θανούσα κατέλιπε ως κληρονόμους τον σύζυγό της, H. H., Έλληνα υπήκοο, τη θυγατέρα της, I. M. N., και τον αιτούντα της κύριας δίκης.

20 Στο πλαίσιο της ως άνω διαδικασίας, προσκόμισε επίσης έγγραφο του ειρηνοδικείου Αθηνών (Ελλάδα), το οποίο βεβαίωνε ότι ο σύζυγος της θανούσας εμφανίστηκε ενώπιόν του στις 28 Ιουνίου 2019 και δήλωσε ότι αποποιείται την κληρονομία. Ο σύζυγος της θανούσας δήλωσε επίσης ότι η τελευταία διαμονή της ήταν στην Ελλάδα.

21 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι δεν έχει αποδειχθεί ενώπιόν του ποιος ήταν ο τόπος της τελευταίας συνήθους διαμονής της θανούσας και ότι θα είναι σε θέση να συλλέξει πληροφορίες ως προς το ζήτημα αυτό μόνον εφόσον διαπιστώσει προηγουμένως ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία να καταχωρίσει δήλωση αποποίησης κληρονομίας που έχει γίνει προηγουμένως ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του αποποιούμενου κληρονόμου.

22 Επιπλέον, από την απόφαση περί παραπομπής συνάγεται ότι ο αιτών της κύριας δίκης δεν ενεργεί ως πληρεξούσιος του συζύγου της θανούσης, αλλά υποστηρίζει ότι έχει, ως έτερος κληρονόμος της ίδιας τάξης διαδοχής, συμφέρον να καταχωριστεί η επίμαχη δήλωση αποποίησης της κληρονομίας, διότι μια τέτοια καταχώριση θα έχει ως αποτέλεσμα την προσαύξηση της δικής του κληρονομικής μερίδας.

23 Υπό τις συνθήκες αυτές, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η δήλωση αυτή πρέπει να καταχωριστεί και ενώπιον του δικαστηρίου που έχει γενική διεθνή δικαιοδοσία επί του συνόλου της κληρονομικής διαδοχής, δεδομένου ότι έχει ήδη παραληφθεί από το δικαστήριο το οποίο έχει συναφώς διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 13 του κανονισμού 650/2012. Πέραν τούτου, τίθεται το ζήτημα αν είναι δυνατή η καταχώριση δήλωσης αποποίησης ενός εκ των κληρονόμων, κατόπιν αιτήσεως άλλου κληρονόμου.

24 Κατά το αιτούν δικαστήριο, το άρθρο 13 του κανονισμού 650/2012 μπορεί να προκαλέσει σύγκρουση δικαιοδοσίας, δεδομένου ότι, βάσει των γενικών διατάξεων του κανονισμού αυτού, η διεθνής δικαιοδοσία θεμελιώνεται στον τόπο της συνήθους διαμονής του κληρονομουμένου, και όχι του κληρονόμου. Μολονότι το δικαστήριο το οποίο έχει διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθεί επί κληρονομικής διαδοχής είναι, κατ' αρχήν, εκείνο του κράτους μέλους της τελευταίας συνήθους διαμονής του κληρονομουμένου, δεν αποκλείεται το συγκεκριμένο δικαστήριο να μην έχει λάβει γνώση της καταχώρισης δηλώσεων αποποίησης ή αποδοχής της κληρονομίας που έχουν τυχόν γίνει από τους κληρονόμους ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής τους.

25 Επομένως, κατά την εκτίμηση του αιτούντος δικαστηρίου, ο κανονισμός 650/2012 δημιουργεί κενό δικαίου προβλέποντας συντρέχουσα διεθνή δικαιοδοσία δικαστηρίων διαφορετικών κρατών μελών, ήτοι του δικαστηρίου του κράτους μέλους της τελευταίας συνήθους διαμονής του κληρονομουμένου και του δικαστηρίου του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής των κληρονόμων, χωρίς ωστόσο να επιβάλλει στο τελευταίο αυτό δικαστήριο την υποχρέωση να ενημερώνει το πρώτο δικαστήριο για την ύπαρξη τέτοιων δηλώσεων.

26 Το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι η απουσία τέτοιας υποχρέωσης ενημέρωσης δεν συνάδει με την προσέγγιση του Βούλγαρου νομοθέτη και της νομολογίας των βουλγαρικών δικαστηρίων, σύμφωνα με την οποία όλες οι δηλώσεις αποδοχής ή αποποίησης κληρονομίας πρέπει να είναι συγκεντρωμένες στον ίδιο τόπο και σε ένα και μοναδικό δικαστικό μητρώο, ώστε οι αντίστοιχες έρευνες να μπορούν να πραγματοποιηθούν με βάση το εν λόγω μητρώο. Η προσέγγιση αυτή εξυπηρετεί την ασφάλεια δικαίου, η οποία, εν προκειμένω, πηγάζει από τη δυνατότητα τήρησης στον ίδιο τόπο όλων των πληροφοριών που αφορούν τις αποδοχές ή τις αποποιήσεις μιας κληρονομίας.

27 Στον βαθμό που ο κανονισμός 650/2012 δεν προβλέπει ρητώς υποχρέωση ενημέρωσης, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται σχετικά με τη φύση της εκκρεμούς ενώπιόν του διαδικασίας, στο πλαίσιο της οποίας ο αιτών δεν ζητεί την καταχώριση δικής του δήλωσης αποποίησης της κληρονομίας της θανούσας, αλλά της δήλωσης αποποίησης ενός άλλου εκ των συγκληρονόμων. Τέτοια διαδικασία όμως δεν προβλέπεται από το βουλγαρικό δίκαιο. Η υποβολή αιτήσεως προκειμένου η δήλωση τρίτου να καταχωριστεί στο βιβλίο για τις αποδοχές και τις αποποιήσεις κληρονομίας προσκρούει στην αρχή ότι μόνον ο ίδιος ο δικαιούχος νομιμοποιείται να προασπίσει δικαστικώς τα δικαιώματά του.

28 Ως εκ τούτου, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί, πρώτον, αν, σε περίπτωση που έχει καταχωριστεί δήλωση αποποίησης κληρονομίας στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής ενός εκ των κληρονόμων, το άρθρο 13 του κανονισμού 650/2012 απαγορεύει σιωπηρώς να καταχωριστεί εν συνεχεία η δήλωση αυτή στο μητρώο δικαστηρίου άλλου κράτους μέλους, ήτοι εκείνου όπου ο θανών φέρεται να είχε τη συνήθη διαμονή του κατά τον χρόνο του θανάτου του.

29 Το αιτούν δικαστήριο εκφράζει, επ' αυτού, την προτίμησή του για τη λύση η οποία θα συνίστατο στο να επιτρέπεται η καταχώριση πλειόνων δηλώσεων αποποίησης της ίδιας κληρονομίας σε περισσότερα κράτη μέλη. Κατά την εκτίμησή του, μια τέτοια λύση δεν θα έθιγε σημαντικά την ασφάλεια δικαίου, δεδομένου ότι, αφενός, οι έννομες τάξεις των κρατών μελών προβλέπουν κανόνες σε περίπτωση περισσότερων διαδοχικών δηλώσεων αποδοχής ή αποποίησης κληρονομίας και, αφετέρου, σε περίπτωση κληρονομικής διαφοράς, το δικαστήριο στο οποίο υποβάλλεται μια αίτηση μπορεί να κρίνει τις έννομες συνέπειες των δηλώσεων αυτών, με γνώμονα τις ημερομηνίες πραγματοποίησής τους.

30 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να αποσαφηνιστεί ποιος μπορεί, μετά την καταχώριση δήλωσης αποδοχής ή αποποίησης κληρονομίας σε ένα κράτος μέλος, να ζητήσει μεταγενέστερη καταχώριση της ίδιας δήλωσης σε άλλο κράτος μέλος. Το συγκεκριμένο ζήτημα είναι σημαντικό, καθότι το βουλγαρικό δικονομικό δίκαιο δεν προβλέπει δυνατότητα μεταγραφής ενώπιον βουλγαρικού δικαστηρίου μιας δήλωσης ήδη καταχωρισθείσας σε άλλο κράτος μέλος. Τέτοια δήλωση μπορεί να γίνει μόνον αυτοπροσώπως από τον ίδιο τον ενδιαφερόμενο κληρονόμο. Επομένως, τίθεται το ζήτημα αν ένας κληρονόμος μπορεί να ζητήσει, στο κράτος μέλος όπου φέρεται να είχε την τελευταία συνήθη διαμονή του ο κληρονομούμενος, τη μεταγραφή δήλωσης αποποίησης της κληρονομίας στην οποία έχει προβεί άλλος κληρονόμος στο κράτος μέλος της δικής του συνήθους διαμονής, εφόσον τούτο δεν προβλέπεται ρητώς από το δίκαιο του πρώτου κράτους μέλους.

31 Κατά το αιτούν δικαστήριο, για να είναι η εφαρμογή του άρθρου 13 του κανονισμού 650/2012 αποτελεσματική και σύμφωνη με τον σκοπό του όπως αυτός εκτίθεται στην αιτιολογική σκέψη 32 του ίδιου κανονισμού, όπου επισημαίνεται ότι δεν θα πρέπει να εξαναγκάζονται οι κληρονόμοι να ταξιδέψουν στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του κληρονομουμένου ή να ορίσουν δικαστικό πληρεξούσιο εκεί ώστε να δηλώσουν ότι αποδέχονται ή αποποιούνται κληρονομία, επιβάλλεται να έχει κάθε κληρονόμος τη δυνατότητα να ζητήσει τη μεταγραφή τυχόν δήλωσης αποποίησης κληρονομίας που έχει γίνει προηγουμένως σε άλλο κράτος μέλος. Εν προκειμένω, τούτο σημαίνει ότι θα μπορούσε να μείνει ανεφάρμοστο το βουλγαρικό δικονομικό δίκαιο, λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης παρέκκλισης από την αρχή της δικονομικής αυτονομίας των κρατών μελών, προκειμένου να διασφαλιστεί η πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 13.

32 Αντιθέτως, αν η καταχώριση δήλωσης αποποίησης κληρονομίας ήταν δυνατή τόσο στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του ενδιαφερόμενου κληρονόμου όσο και στο κράτος μέλος όπου ο κληρονομούμενος είχε τη συνήθη διαμονή του κατά τον χρόνο του θανάτου του, αλλά μόνον υπό την προϋπόθεση ότι ο κληρονόμος αυτός υποβάλλει αυτοπροσώπως τη σχετική αίτηση, η προϋπόθεση αυτή θα καθιστούσε το άρθρο 13 του κανονισμού 650/2012 κενό περιεχομένου.

33 Το αιτούν δικαστήριο προσθέτει ειδικότερα ότι υπάρχει κενό στον κανονισμό 650/2012, υπό την έννοια ότι δεν υποχρεώνει το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία για την παραλαβή δήλωσης αποποίησης κληρονομίας να ενημερώσει το δικαστήριο το οποίο έχει γενική διεθνή δικαιοδοσία επί του συνόλου της κληρονομικής διαδοχής για την ύπαρξη της δήλωσης αυτής. Συνεπώς, προκειμένου όχι μόνον να προλαμβάνονται οι συγκρούσεις μεταξύ κληρονόμων αλλά και να γίνεται σεβαστή η βούληση του αποποιούμενου κληρονόμου, θα πρέπει να επιτρέπεται σε κάθε συγκληρονόμο να μεταγράψει αυτή τη δήλωση βουλήσεως στα μητρώα του κράτους μέλους της τελευταίας συνήθους διαμονής του κληρονομουμένου.

34 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Sofiyski rayonen sad (πρωτοδικείο Σόφιας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το άρθρο 13 του κανονισμού (ΕΕ) 650/2012, σε συνδυασμό με την αρχή της ασφάλειας δικαίου, την έννοια ότι, σε περίπτωση που κληρονόμος έχει προβεί ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του στην καταχώριση δήλωσης αποδοχής ή αποποίησης της κληρονομίας κληρονομουμένου ο οποίος, κατά τον χρόνο θανάτου του, είχε τη συνήθη διαμονή του σε άλλο κράτος μέλος, δεν επιτρέπεται σε άλλον κληρονόμο να υποβάλει αίτηση ενώπιον των δικαστηρίων του τελευταίου αυτού κράτους με αντικείμενο μεταγενέστερη καταχώριση της εν λόγω δήλωσης αποποίησης ή αποδοχής;

2) Εάν στο πρώτο ερώτημα δοθεί η απάντηση ότι επιτρέπεται η μεταγενέστερη καταχώριση, έχουν το άρθρο 13 του κανονισμού 650/2012, σε συνδυασμό με τις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της αποτελεσματικής εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, καθώς και με την υποχρέωση καλόπιστης συνεργασίας που υπέχουν τα κράτη βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, την έννοια ότι, σε περίπτωση που κληρονόμος έχει προβεί στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του σε αποδοχή ή αποποίηση κληρονομίας, επιτρέπεται σε άλλον κληρονόμο του ίδιου διαθέτη, ο οποίος διαμένει στο κράτος όπου είχε τη συνήθη διαμονή του ο διαθέτης κατά τον χρόνο του θανάτου του, να ζητήσει την καταχώριση της αποποίησης αυτής, μολονότι στο δικονομικό δίκαιο του τελευταίου αυτού κράτους δεν προβλέπεται η δυνατότητα καταχώρισης αποποίησης κληρονομίας επ' ονόματι τρίτου;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

35 Διαπιστώνεται εκ προοιμίου ότι από την απόφαση περί παραπομπής συνάγεται ότι, βάσει των όσων δήλωσε ο σύζυγος της θανούσης, η τελευταία συνήθης διαμονή της βρισκόταν στην Ελλάδα. Αν τούτο ισχύει, διεθνή δικαιοδοσία επί του συνόλου της επίμαχης κληρονομικής διαδοχής θα έχουν τα ελληνικά δικαστήρια, δεδομένου ότι εφαρμοστέο είναι, κατ' αρχήν, το ελληνικό δίκαιο, εκτός αν, σύμφωνα με τα όσα ορίζει άρθρο 22, παράγραφος 1, του κανονισμού 650/2012, η κληρονομούμενη έχει επιλέξει το δίκαιο του κράτους μέλους της ιθαγένειάς της, ήτοι το βουλγαρικό δίκαιο, ως εφαρμοστέο επί της κληρονομικής διαδοχής της.

36 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι δεν διαθέτει ακριβείς πληροφορίες σε σχέση με την τελευταία συνήθη διαμονή της θανούσας και ότι, για να είναι σε θέση να συλλέξει τέτοιες πληροφορίες, θα πρέπει προηγουμένως να διαπιστώσει ότι έχει όντως διεθνή δικαιοδοσία προς καταχώριση της δήλωσης αποποίησης κληρονομίας που έχει γίνει ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του αποποιούμενου κληρονόμου.

37 Επομένως, δεν φαίνεται εν προκειμένω να μπορεί να προσδιοριστεί μετά βεβαιότητος το κράτος μέλος του οποίου τα δικαστήρια έχουν γενική διεθνή δικαιοδοσία βάσει του άρθρου 4 του κανονισμού 650/2012. Όπως παρατήρησε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 39 των προτάσεών του, αν αποδεικνυόταν ότι η τελευταία συνήθης διαμονή της θανούσας βρισκόταν στην Ελλάδα, τα δικαστήρια του συγκεκριμένου κράτους μέλους θα ήταν αρμόδια, δυνάμει της ως άνω διατάξεως, να αποφανθούν επί όλων των σχετικών με την επίμαχη κληρονομική διαδοχή ζητημάτων, το δε αιτούν δικαστήριο θα είχε διεθνή δικαιοδοσία μόνον προς παραλαβή τυχόν δηλώσεων δυνάμει του άρθρου 13 του κανονισμού αυτού ως δικαστήριο του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής ενός εκ των κληρονόμων.

38 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να ελέγξει κατ' αρχάς ποιος ήταν ο τόπος της συνήθους διαμονής της θανούσας, προτού κρίνει υπό ποιες προϋποθέσεις χωρεί, κατόπιν αιτήσεως κληρονόμου, καταχώριση μιας δήλωσης αποποίησης κληρονομίας στην οποία έχει προβεί άλλος κληρονόμος στο κράτος μέλος της δικής του συνήθους διαμονής.

39 Αν αποδειχθεί ειδικότερα ότι οι διατάξεις του βουλγαρικού δικαίου εμποδίζουν το αιτούν δικαστήριο να εξετάσει κατά πόσον έχει διεθνή δικαιοδοσία επί της επίμαχης κληρονομικής διαδοχής, το δικαστήριο αυτό θα πρέπει να μην τις εφαρμόσει. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ο εθνικός δικαστής στον οποίο έχει ανατεθεί, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς

του, το καθήκον της εφαρμογής των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης έχει την υποχρέωση να διασφαλίζει την πλήρη αποτελεσματικότητα αυτών των κανόνων δικαίου, αφήνοντας εν ανάγκη αυτεπαγγέλτως ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη διάταξη της εθνικής νομοθεσίας (πρβλ. απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, σκέψη 45 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

Επί της ουσίας

40 Με τα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν, σε περίπτωση που ένας κληρονόμος έχει προβεί στην καταχώριση, ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του, δήλωσής του για την αποδοχή ή την αποποίηση κληρονομίας κληρονομούμενου του οποίου η συνήθης διαμονή κατά τον χρόνο του θανάτου του βρισκόταν σε άλλο κράτος μέλος, το άρθρο 13 του κανονισμού 650/2012 δεν επιτρέπει σε άλλον κληρονόμο να ζητήσει εν συνεχεία την καταχώριση της ίδιας δήλωσης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου του δεύτερου αυτού κράτους μέλους.

41 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, από τις επιταγές τόσο της ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης όσο και της αρχής της ισότητας προκύπτει ότι οι όροι οι οποίοι χρησιμοποιούνται σε διάταξη του δικαίου της Ένωσης που δεν περιέχει καμία ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της έννοιας και του πεδίου εφαρμογής της πρέπει κατά κανόνα να ερμηνεύονται κατά τρόπο αυτοτελή και ενιαίο σε ολόκληρη την Ένωση, με γνώμονα όχι μόνον το γράμμα της διατάξεως αλλά και το πλαίσιο στο οποίο αυτή εντάσσεται, καθώς και τον σκοπό που επιδιώκει η οικεία ρύθμιση [απόφαση της 2ας Ιουνίου 2022, T.N. και N.N. (Σύμβαση μεταβίβασης κυριότητας αιτία θανάτου), C-617/20, EU:C:2022:426, σκέψη 35 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

42 Όσον αφορά, πρώτον, το γράμμα του άρθρου 13 του κανονισμού 650/2012, υπενθυμίζεται ότι, κατά τη διάταξη αυτή, εκτός από το δικαστήριο το οποίο έχει, δυνάμει του εν λόγω κανονισμού, διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση των υποθέσεων της κληρονομικής διαδοχής, τα δικαστήρια του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής κάθε ενδιαφερομένου ο οποίος μπορεί, βάσει του δικαίου που διέπει την κληρονομική διαδοχή, να προβεί σε δήλωση ενώπιον δικαστηρίου σχετικά με την αποδοχή ή την αποποίηση κληρονομίας, κληροδοσίας ή νόμιμης μοίρας ή σε δήλωση με σκοπό τον περιορισμό της ευθύνης του ενδιαφερομένου ως προς τα χρέη της κληρονομίας, έχουν διεθνή δικαιοδοσία για την παραλαβή των δηλώσεων αυτών.

43 Όσον αφορά, δεύτερον, το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το άρθρο 13 του κανονισμού 650/2012, υπενθυμίζεται ότι το συγκεκριμένο άρθρο περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο ΙΙ του κανονισμού, το οποίο ρυθμίζει το σύνολο των βάσεων διεθνούς δικαιοδοσίας σε υποθέσεις κληρονομικής διαδοχής. Συνεπώς, το ως άνω άρθρο 13 προβλέπει μια εναλλακτική βάση διεθνούς δικαιοδοσίας, με σκοπό να παράσχει στους κληρονόμους που δεν έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο κράτος μέλος του οποίου τα δικαστήρια έχουν, δυνάμει των γενικών κανόνων των άρθρων 4 έως 11 του κανονισμού 650/2012, διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση των υποθέσεων της κληρονομικής διαδοχής, τη δυνατότητα να προβαίνουν στις δηλώσεις τους σχετικά με την αποδοχή ή την αποποίηση κληρονομίας ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους όπου έχουν τη συνήθη διαμονή τους [απόφαση της 2ας Ιουνίου 2022, T.N. και N.N. (Σύμβαση μεταβίβασης κυριότητας αιτία θανάτου), C-617/20, EU:C:2022:426, σκέψη 37].

44 Όσον αφορά, τρίτον, τους σκοπούς που επιδιώκει ο κανονισμός 650/2012, υπενθυμίζεται ότι, κατά την αιτιολογική του σκέψη 7, ο κανονισμός αυτός αποσκοπεί στη διευκόλυνση της ομαλής λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς μέσω της εξάλειψης των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων που επιθυμούν να ασκήσουν τα δικαιώματά τους τα οποία απορρέουν από κληρονομική διαδοχή με διασυνοριακό χαρακτήρα. Ειδικότερα, στον ευρωπαϊκό χώρο δικαιοσύνης θα πρέπει να κατοχυρώνονται αποτελεσματικά τα δικαιώματα των κληρονόμων και των κληροδόχων, των άλλων οικείων του θανόντος, καθώς και των δανειστών της κληρονομιάς [πρβλ. απόφαση της 2ας Ιουνίου 2022, T.N. και N.N. (Σύμβαση μεταβίβασης κυριότητας αιτία θανάτου), C-617/20, EU:C:2022:426, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

45 Το Δικαστήριο έχει κρίνει συναφώς ότι το άρθρο 13 του κανονισμού 650/2012, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 32 του ίδιου κανονισμού, κατά την οποία σκοπός της συγκεκριμένης διατάξεως είναι να διευκολύνει τους κληρονόμους και κληροδόχους που έχουν τη συνήθη διαμονή τους σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο στο οποίο διευθετείται ή πρόκειται να διευθετηθεί η κληρονομική διαδοχή, έχει την έννοια ότι αποσκοπεί στην απλούστευση των διαβημάτων των κληρονόμων και των κληροδόχων, εισάγοντας παρέκκλιση από τους κανόνες διεθνούς δικαιοδοσίας των άρθρων 4 έως 11 του κανονισμού αυτού [πρβλ. απόφαση της 2ας Ιουνίου 2022, T.N. και N.N. (Σύμβαση μεταβίβασης κυριότητας αιτία θανάτου), C-617/20, EU:C:2022:426, σκέψη 41 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].

46 Όσον αφορά, ειδικότερα, το ζήτημα της γνωστοποίησης των δηλώσεων αποδοχής ή αποποίησης της κληρονομίας στο δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση των υποθέσεων της κληρονομικής διαδοχής, παρατηρείται ότι, κατά την τελευταία περίοδο της αιτιολογικής σκέψης 32 του κανονισμού 650/2012, «τα πρόσωπα που επιλέγουν να αξιοποιήσουν τη δυνατότητα να προβούν σε δηλώσεις στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής τους θα πρέπει να ενημερώνουν τα ίδια το δικαστήριο ή την αρχή που επιλαμβάνεται ή θα επιληφθεί της διαδοχής σχετικά με την ύπαρξη αυτών των δηλώσεων, εντός οποιασδήποτε προθεσμίας προβλέπεται από το εφαρμοστέο στην κληρονομική διαδοχή δίκαιο».

47 Η τελευταία περίοδος της αιτιολογικής σκέψης 32 υποδηλώνει, εκ πρώτης όψεως, ότι, κατά τον νομοθέτη της Ένωσης, είναι αναγκαίο η δήλωση αποποίησης της κληρονομίας η οποία γίνεται ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του αποποιούμενου κληρονόμου να περιέρχεται σε γνώση του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση των υποθέσεων της κληρονομικής διαδοχής. Εντούτοις, διαπιστώνεται ότι το άρθρο 13 του κανονισμού 650/2012 δεν προβλέπει μηχανισμό διαβίβασης τέτοιων δηλώσεων από το δικαστήριο του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του αποποιούμενου κληρονόμου προς το δικαστήριο το οποίο έχει διεθνή δικαιοδοσία επί της κληρονομικής διαδοχής. Στην αιτιολογική σκέψη 32 θεωρείται όμως δεδομένο ότι τα πρόσωπα που έχουν κάνει χρήση της δυνατότητας υποβολής τέτοιων δηλώσεων στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής τους θα μεριμνήσουν για τη γνωστοποίηση της ύπαρξης των δηλώσεων αυτών στις αρχές οι οποίες είναι αρμόδιες για την κληρονομική διαδοχή [πρβλ. απόφαση της 2ας Ιουνίου 2022, T.N. και N.N. (Σύμβαση μεταβίβασης κυριότητας αιτία θανάτου), C-617/20, EU:C:2022:426, σκέψη 47].

48 Συναφώς, μολονότι είναι αληθές ότι ο αποποιούμενος κληρονόμος έχει κάθε συμφέρον να ενημερώσει για την ύπαρξη σχετικής δήλωσης το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση των υποθέσεων της κληρονομικής διαδοχής, προκειμένου να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να λάβει το δικαστήριο αυτό εσφαλμένη επί της ουσίας απόφαση αντίθετη προς τη δηλωθείσα βούληση του εν λόγω κληρονόμου, γεγονός παραμένει ότι οι διατάξεις του κανονισμού 650/2012

δεν του επιβάλλουν δεσμευτική υποχρέωση προς τούτο. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι ο αποποιούμενος κληρονόμος οφείλει πάντοτε να ενημερώνει ο ίδιος το ως άνω δικαστήριο για την ύπαρξη της δήλωσης.

49 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται ευρεία ερμηνεία ως προς τη διαβίβαση, προς το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση των υποθέσεων της κληρονομικής διαδοχής, των δηλώσεων οι οποίες πραγματοποιούνται δυνάμει του άρθρου 13 του κανονισμού 650/2012. Τούτο διότι σκοπός της διαβίβασης αυτής είναι να δοθεί στο συγκεκριμένο δικαστήριο η δυνατότητα να λάβει γνώση της ύπαρξης μιας τέτοιας δήλωσης και να τη λάβει υπόψη κατά τη διευθέτηση της κληρονομικής διαδοχής. Είναι άνευ σημασίας, συναφώς, με ποιον τρόπο η δήλωση περιέρχεται σε γνώση του.

50 Πράγματι, σε περίπτωση που ένας κληρονόμος έχει προβεί στην καταχώριση, ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του, δήλωσής του για την αποδοχή ή την αποποίηση της κληρονομίας κληρονομούμενου του οποίου η συνήθης διαμονή κατά τον χρόνο του θανάτου του βρισκόταν σε άλλο κράτος μέλος, ο κανονισμός 650/2012 δεν απαγορεύει σε άλλον κληρονόμο να ζητήσει τη μεταγενέστερη καταχώριση της ίδιας δήλωσης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου του δεύτερου αυτού κράτους μέλους. Επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι, προκειμένου να διευκολυνθεί η διευθέτηση της κληρονομικής διαδοχής, πρέπει να αναγνωρίζεται στον κληρονόμο που μπορεί να ωφελείται από τέτοια δήλωση η δυνατότητα να ενημερώσει το δικαστήριο το οποίο έχει διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση των υποθέσεων της κληρονομικής διαδοχής για την ύπαρξη της δήλωσης αυτής, εφόσον δεν το έχει πράξει ο ίδιος ο αποποιούμενος κληρονόμος.

51 Η ως άνω ερμηνεία επιβεβαιώνεται από τον προεκτεθέντα στη σκέψη 44 της παρούσας αποφάσεως σκοπό τον οποίο επιδιώκει ο κανονισμός 650/2012, ήτοι τον σκοπό της εξάλειψης των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων που επιθυμούν να ασκήσουν τα δικαιώματά τους τα οποία απορρέουν από κληρονομική διαδοχή με διασυνοριακό χαρακτήρα.

52 Πρέπει δε να υπογραμμιστεί ότι η ενημέρωση του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία για την εκδίκαση των υποθέσεων της κληρονομικής διαδοχής σχετικά με την ύπαρξη δήλωσης αποποίησης της κληρονομίας από κληρονόμο ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του, κατά την έννοια του άρθρου 13 του κανονισμού 650/2012, δεν συνιστά δήλωση εξ ονόματος τρίτου, αλλά απλώς κοινοποίηση της δήλωσης αυτής στο πρώτο δικαστήριο.

53 Εξάλλου, δεν ασκεί συναφώς επιρροή το γεγονός ότι η νομοθεσία κράτους μέλους, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, προβλέπει την καταχώριση της εν λόγω δήλωσης σε δικαστικό μητρώο, προκειμένου όλες οι δηλώσεις αποδοχής ή αποποίησης κληρονομίας να είναι συγκεντρωμένες στον ίδιο τόπο και σε ένα και μοναδικό δικαστικό μητρώο ώστε οι αντίστοιχες έρευνες να μπορούν να πραγματοποιηθούν με βάση το εν λόγω μητρώο.

54 Επιπλέον, στον βαθμό που το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το βουλγαρικό δίκαιο δεν επιτρέπει σε τρίτον να ζητήσει να καταχωριστούν στο βιβλίο για τις αποδοχές και τις αποποιήσεις κληρονομίας οι δηλώσεις άλλου προσώπου, διαπιστώνεται, λαμβανομένης υπόψη της νομολογίας του Δικαστηρίου η οποία υπενθυμίστηκε στη σκέψη 39 της παρούσας αποφάσεως, ότι το αιτούν δικαστήριο οφείλει να διασφαλίσει την πλήρη αποτελεσματικότητα του άρθρου 13 του κανονισμού 650/2012 δεχόμενο ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης δήλωση αποποίησης κληρονομίας μπορεί να του διαβιβαστεί από άλλον κληρονόμο, εκτός από εκείνον που υπέβαλε τη δήλωση αυτή στο κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του, και αφήνοντας εν ανάγκη ανεφάρμοστη κάθε αντίθετη διάταξη της εθνικής νομοθεσίας.

55 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 13 του κανονισμού 650/2012 έχει την έννοια ότι, σε περίπτωση που ένας κληρονόμος έχει προβεί στην καταχώριση, ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του, δήλωσής του για την αποδοχή ή την αποποίηση κληρονομίας κληρονομούμενου του οποίου η συνήθης διαμονή κατά τον χρόνο του θανάτου του βρισκόταν σε άλλο κράτος μέλος, επιτρέπει σε άλλον κληρονόμο να ζητήσει εν συνεχεία την καταχώριση της ίδιας δήλωσης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου του δεύτερου αυτού κράτους μέλους.

Επί των δικαστικών εξόδων

56 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δέκατο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 13 του κανονισμού (ΕΕ) 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου,

έχει την έννοια ότι:

σε περίπτωση που ένας κληρονόμος έχει προβεί στην καταχώριση, ενώπιον δικαστηρίου του κράτους μέλους της συνήθους διαμονής του, δήλωσής του για την αποδοχή ή την αποποίηση κληρονομίας κληρονομούμενου του οποίου η συνήθης διαμονή κατά τον χρόνο του θανάτου του βρισκόταν σε άλλο κράτος μέλος, επιτρέπει σε άλλον κληρονόμο να ζητήσει εν συνεχεία την καταχώριση της ίδιας δήλωσης ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου του δεύτερου αυτού κράτους μέλους.

(υπογραφές)